

Ur *Röda Rummet* nr 2 2021

Joseph Daher

Islamofobin i Europa

[**Artikelförfattaren är exilsyrier. Han har givit ut en rad böcker om dagens förhållanden i sitt hemland och Mellanöstern och är upphovsman till bloggen [Syria Freedom Forever](#)]**

Under de senaste tjugo åren har främlingsfientlighet/rasism i form av islamofobi fått ett allt starkare fäste i Europa, såväl genom mer av diskriminerande lagstiftning och repression som genom högerpopulistiska krafter frammarsch. Joseph Daher tecknar en bild av den rådande utvecklingsprocessen.

Även om islamofobi förknippad med arabfientlig rasism och med koloniala och imperialistiska skeenden förvisso existerade före 2000, så exploderade den i västvärlden efter den jihadistiska organisationen al-Qaidas attacker den 11 september 2001. En ny fiende hade hittats och lagar som diskriminerade muslimska befolkningsgrupper stiftades i Europa, Nordamerika och Australien, men också på andra ställen – som Indien, Ryssland och Kina.

Muslimer kom att framställas som de farliga ”andra”. Det så kallade ”Kriget mot terrorn” underlättade för USA och dess allierade att rättfärdiga de imperialistiska krigen i Afghanistan, Irak och hela regionen i Mellanöstern och Nordafrika under täckmanteln av att bekämpa terrorismen.

På hemmaplan, både i Europa och USA, riktade sig anti-terrorisms politik och åtgärder till mycket stor del mot muslimer och andra icke vita medborgare, vilka behandlats som legitima objekt att misstänkliggöra. Myndigheterna har utgått från detta förmodat ”annorlunda” och påstådda ”farlighet” för att skapa lagar och medel för att minutiöst övervaka muslimer, och hela tiden se till att de anammar så kallade ”västliga värderingar”, eller i Frankrikes fall, ”republikanska värderingar”. Islamofobin har fortsatt att förstärkas under det senaste decenniet både i USA och de europeiska länderna där regeringarna har utnyttjat uppkomsten

av en ny jihadistisk organisation, ”Islamiska staten” (IS), och att miljontals flyktingar anlände från Mellanöstern och Nordafrika för att utvidga sin rasistiska och repressiva politik. Flyktingarna flyr förstås från auktoritära och despotiska, dödligt förtryckande regimer – som från den i Syrien och från IS i Syrien och Irak – liksom från utländska interventioner.

Abu Bakr al-Baghdadi var högste ledare ("kalif") för Islamiska Staten till sin död i slutet av oktober 2019.

EU är hem för 20 miljoner muslimer. Ett växande antal högerextrema och fascistiska politiska partier över hela kontinenten har gjort dessa muslimer och andra icke-vita befolkningar till syndabockar. Nationell samling (tidigare Nationella fronten) i Frankrike, UKIP och English Defense League i Storbritannien, Vox i Spanien, och det österrikiska Frihetspartiet är några av de politiska partier som har ett gemensamt synsätt och en politik för att befria Europa från den "muslimska frågan".

Men det är inte dessa extrema politiska högerörelser som har genomfört den rasistiska och exkluderande politiken mot muslimska befolkningsgrupper. Det är socialliberala och högerregeringar som gjort det. Den ena politiska ledaren efter den andra från mitten-högern har exempelvis upprepade gånger talat om "islamistisk terrorism" (den tyska kanslern Angela Merkel) eller att den så kallade "islamistiska separatismen" är oförenlig med europeiska värderingar (den franska presidenten Emmanuel Macron).

Den här artikeln diskuterar den växande islamofobiska politiska atmosfären och det ökande våldet mot muslimer i Europa, som också har använts för att mer allmänt angripa demokratiska rättigheter för bredare politiska sektorer, speciellt vänstergrupper och vänsteraktivister.

Fortsättning på rasismen

Islamofobi utgår inte från en persons religiositet. Det är en form av rasism som riktas mot individer och befolkningsgrupper, som betraktas eller uppfattas som muslimer (oavsett de är praktiserande troende eller ateister) genom att de har muslimska namn.

Rasism är inte en åsikt på psykologisk eller individuell nivå, utan ett maktförhållande: rasifierade grupper uppfattas inte bara som helt väsensskilda medborgare, utan behandlas också på ett speciellt sätt. Denna skillnad som snarare borde kallas ojämlik behandling, tar sig

mycket konkret form i att förnekas rättigheter och möjligheter, eller åtminstone ha ojämlig tillgång till dem – exempelvis för en muslim, arab eller svart som söker jobb eller bostad, eller muslimska kvinnors rätt att bära slöja i en allmän skola.

Efter Andra världskriget upphörde de allvarliga försöken att klassificera människor enligt ras, men rasismen tog sig andra former. 1980-talets konservativa ”revolution” förstärkte regeringarnas officiella retorik vad gäller ”kulturella” förklaringar för att legitimera en diskriminerande och rasistisk politik. Det åtföljdes av den nyliberala politikens genomförande. Det hängde också samman med att Samuel Huntingtons begrepp om en ”konflikt mellan civilisationer” blev dominant.

Den nyliberala politiken i västländerna ledde till ännu osäkrare förhållanden för arbetarklassen i de olika länderna och en massiv utarmning av deras villkor. När fackföreningar och motståndet underifrån krossades förstärktes konkurrensen mellan arbetarna. Inom arbetarklassen var det kvinnor, unga och befolkningsgrupper med invandrar- och/eller minoritetsbakgrund som drabbades värst av den nyliberala politiken.

Under dessa omständigheter gick det inte längre att förneka samhällets ojämlikheter – men orsaken till dem förklarades, som sagt, med ”kulturella faktorer”, vilka påstods vara specifika för en person eller en minoritetsgrupp. Ojämlikheter förklarades alltså med en grupps kultur, vilken sågs som homogen.

I till exempel Frankrike anklagades arabiska/muslimska befolkningsgrupper, eller de som betraktades som sådana, för ”otillräcklig integration”. Deras kulturer och/eller religioner uppfattades som ”oförenliga med fransk kultur”.

Storbritannien uppvisade en liknande dynamik. ”Kriget mot terrorism” på 2000-talet byggde på en gammal tanke att muslimer ”segregerar sig själva och inte accepterar brittiska värderingar”. Det blev i själva verket en hörnsten i den så kallade Prevent-strategin (se nedan), som driver arbetare inom den offentliga sektorn att spionera på muslimer för att finna tecken på radikaliserings och ”icke våldsam extremism”.¹

Ojämlikheter i samhället uppfattas inte längre som ett resultat av ett lands sociala, politiska och ekonomiska politik. Målet är att undergräva legitimiteten i de krav och anspråk som fördömer den typen av skillnader.

Utvecklingen av en rasistisk diskriminering på samhällslivets alla områden leder till en tredubbel process: med osäkra levnadsförhållanden, gettobildning och etnifiering av minoriteter och av invandrarbefolkningar.

Angrepp på demokratiska och sociala rättigheter

Det så kallade ”kriget mot terrorism” ledde fram till rättfärdigandet av två omfattande krig och ockupationerna av Afghanistan och Irak samt andra militära interventioner i länder med muslimsk majoritet, samtidigt som kriminalisering och en diskriminerande politik mot muslimer också blev mer vanligt förekommande.

Under de två senaste decennierna har förbud mot muslimska huvuddukar på olika offentliga platser gått från förbud mot hijab i franska skolor och begränsningar för lärare i vissa delar av Tyskland till ett direkt förbud mot ansiktstäckande niqab på offentliga platser i Danmark, Belgien, Frankrike och nu senast i Schweiz.

Det har åtföljts av ett växande våld mot muslimer, moskéer och deras symboler. Det visar hur antimuslimska uppfattningar har spritt sig långt utanför vissa begränsade delar av samhället.

---

¹ Denna plikt gjordes juridiskt bindande med Tories Lag om kontraterrorism och säkerhet från 2015. Men den introducerades av Tony Blairs Labourregering efter bombningarna i London den 7 juli 2005.

I en rapport med titeln ”*Val och fördomar: diskriminering mot muslimer i Europa*” från 2012, uttryckte Amnesty International oro över det islamofoba klimatet. Många europeiska länder (Frankrike, Schweiz, Österrike, etc.) pekades ut för sina metoder och rapporten tillägger att politiska partier ger sitt tysta bifall i jakten på väljarnas röster.

Rapportens redaktör beskriver till exempel hur ”muslimska kvinnor förnekas jobb och unga flickor förhindras gå i skolan bara på grund av att de bär traditionella kläder som huvudduk... Män kan avskedas för att bära skägg som förknippas med islam.” Muslimer i Storbritannien har i allmänhet 13-21 procent lägre lön än andra med samma kvalifikationer, medan muslimska arbetssökande har tre gånger mindre chans att kallas på intervju.²

Utvecklingen har fortsatt i den riktningen över hela kontinenten. I Frankrike har flera lagar under de senaste två decennierna direkt eller indirekt riktat sig mot arabiska/muslimska befolkningsgrupper, till att börja med förbudet mot hijab i skolor 2014 och ansiktsslöjan niqab på alla offentliga platser 2011. De hårdare tagen mot burkini (badkläder för konservativa muslimska kvinnor) följde 2016.

Vid flera tillfällen har Kollektivet mot Islamofobi i Frankrike anklagat den franska staten och offentliga myndigheter för att med sina åtgärder delta i spridandet av islamofobi. Införandet av undantagstillstånd och mer allmänt den antiterroristiska politik som har förts sedan 2015 har enligt Kollektivet lett till ”uppkomsten av en säkerhetsislamofobi”.³

Den franska presidenten Macron tillkännagav den 12 oktober 2020 instiftandet av en lag om ”separatism”, som antogs av Nationalförsamlingen den 16 februari 2021. Diskussionen om och antagandet av lagen blev till en förevändning för alla möjliga rasistiska uttalanden från en majoritet av parlamentariker från högern och yttersta högern. Tyvärr anslöt sig även delar av vänstern.

[Lagen mot separatism behandlas nu i franska senaten och har kritiserats hårt av Amnesty International. Lagtexten vill införa inskränkningar för religiösa organisationer och tillåter staten att bannlysa präster för påstådd extremism – engelska redaktörens anmärkning.]

Samtidigt anklagades de organisationer och personer som motsatte sig lagen för ”vänsterislamism” av ledande media. Man försökte misstänkliggöra vänsterns solidaritet med den muslimska befolkningen.

I Frankrikes nya lag mot separatism tillhandahåller paragraf 51 fler nya säkerhetsföreskrifter. För att få anslag från staten måste föreningar skriva under ett ”Republikanskt avtal om respekt för republikens principer och värderingar”. Det kompletteras med en utvidgning av skälen för att upplösa föreningar som ”hotar den allmänna ordningen”, precis som regeringen under de senaste månaderna har förbjudit och upplöst vissa muslimska föreningar, såsom Kollektivet mot Islamofobi, vars roll är att stödja islamofobins offer.⁴

Principen om så kallad ”religiös neutralitet” som krävs av anställda inom offentlig service utvidgas till att gälla även de anställda inom den privata sektorn som har uppdrag inom offentlig service, med alla de regleringar det medför, i synnerhet förbud mot huvudduk. Kontrollen av moskéer kommer att förstärkas, skyldighet att deklarerera donationer från utlandet införs, status för islamska gudstjänster förändras från 1901 års lag till att falla under en mer restriktiv ”separationslag” från 1905 och kontrollen över alla muslimska kulturella föreningars aktiviteter kommer att skärpas.

² “East London acid attack: When Muslims are the victims, we refuse to call it terrorism”, *The Independent*, 3 juli 2017.

³ Se CCIF Rapport 2017.

⁴ Se “State Racism, Islamophobia & Religious Fundamentalism”.

Mer allmänt handlar den nya lagen om att tysta muslimer och deras organisationer samt trakassera dem genom att göra dem själva till syndabockar för den diskriminering som de fördömer.

På liknande sätt har den brittiska regeringen också stigmatiserat muslimer med hjälp av olika sorters så kallad säkerhetspolicys, som "Prevent", som började tillämpas 2005. Detta program omarbetades av de konservativa 2011, men lanserades första gången av Tony Blairs New Labour 2007 och har som mål att "bekämpa terrorism och extremism".

Programmet gör det möjligt för brittiska myndigheter att övervaka alla som är oense med regeringens politik och den brittiska statens aktioner, som att vara mot krigen i Irak och Afghanistan, bombningarna av Libyen eller att stödja palestiniernas sak, och om man inte skriver under på "brittiska kärnvärderingar".

Under denna kampanj blev speciellt muslimska studenter måltavlor. Prevent-programmet uppmanade också lärare att hålla uppsikt efter tecken på "radikalisering" av unga muslimer.

Enligt en studie som publicerades 2017 bekräftade majoriteten av lärare och skolanställda sin oro över stigmatiseringen av muslimska studenter i "Prevent"-programmets strategi, och att det tvärtom undergräver försöken till inkludering i skolorna, samtidigt som det är ineffektivt mot religiös extremism.⁵

Som Narzanin Massoumi förklarade: "det är 150 gånger mer sannolikt att en pakistansk medborgare stoppas och kroppsvisiteras enligt Terrorismlagens paragraf 7 – en drakonisk lagstiftning som tillåter att människor kan hindras från fri passage i hamnar utan annan 'rimlig misstanke' – än att man inte är vit."

Lagen tillåter poliser att hålla personer i häkte utan misstanke upp till nio timmar på flygplatser, i hamnar och på internationella järnvägsstationer. Ändå har bara 100 personer lagförts och 44 dömts sedan lagen trädde i kraft 2001.

I både Frankrike och Storbritannien var uppkomsten av en islamofob politik en väsentlig del för att kontrollera och begränsa allas – inte bara muslimers – politiska rättigheter. I Frankrike hade så kallade antiterrorist- och säkerhetslagar udden riktad mot vänsterorganisationer och ekologiska aktivistgrupper. Den 28 november 2020 ägde det rum massiva demonstrationer mot "de globala säkerhetslagarna", demonstrationer som förenade olika demokratiska och progressiva krafter – från journalistorganisationer till den radikala vänstern – för att bekämpa polisens straffrihet och den utvidgade övervakningen.

Mer allmänt handlade demonstrationen om kampen för självförsvaret mot statsapparaten och politik som inskränker rättigheter. Den är ett av den härskande klassens viktigaste medel under den rådande perioden av global kris.

I England stannade inte säkerhetsprogrammet "Prevent" heller vid att angripa muslimer, utan riktade senare in sig på vänstern – miljöaktivister, vänstergrupper, propalestinska rörelser, etc. Exempelvis betecknas marxistiska undervisningstexter som möjliga radikaliserande verktyg och därför kan inte skollärare längre använda sig av antikapitalistiskt material.

Demoniserade muslimer

Regeringarnas politik och ledande medias rapportering har bidragit till demoniseringen av muslimer. Flera studier har visat att negativa framställningar av muslimer i media gör befolkningen mer benägen att stödja en regeringspolitik som är till nackdel för muslimer och undergräver deras rättigheter.

---

⁵ "Prevent strategy stigmatising Muslim pupils, say teachers", *The Guardian*, 3 juli 2017.

2007 visade en rapport från GreaterLondons myndigheter att av en veckas reportage i brittiska media var 91 procent av artiklarna om muslimer negativa. En senare studie, från förra året av Storbritanniens muslimska råd, visade att inte särskilt mycket hade förändrats.

En opinionsundersökning av Arab News/YouGov 2017 pekade på att en majoritet av det brittiska folket stödde rasprofilering riktad mot araber. År 2019 konstaterade YouGov att 38 procent av briterna ansåg att islam inte var förenlig med västerländska värderingar. En mycket högre andel av de svarande hade en negativ syn på islam i jämförelse med alla andra religioner.⁶

Efter Boris Johnsons kommentarer där han jämförde kvinnor i burka med ”brevlådor” och ”bankrånare”, ökade antalet inrapporterade islamofoba händelser under den efterföljande veckan med 375 procent.

2019 bekräftade forskning av Bertelsmann Stiftungs Religion Monitor återigen den stora misstron mot muslimer i hela Europa. I Tyskland och Schweiz uppgav varannan svarande att de upplevde islam som ett hot.⁷ 44 procent av exempelvis tyskarna såg ”en grundläggande motsättning mellan islam och den tyska kulturen och värderingarna”. Siffran för samma aspekt i Finland var anmärkningsvärda 62 procent och i Italien 53 procent.

I Spanien och Frankrike ansåg omkring 60 procent att islam är oförenlig med ”väst”. I Österrike ville var tredje inte ha muslimska grannar.⁸ I Ungern, där det sedan 2015 har förts en alltmer invandrarfientlig och rasistisk politik, hade 72 procent enligt en undersökning 2016 en negativ inställning till muslimer, medan 64 procent av de svarande i en undersökning från 2017 höll med om uttalandet att ”all fortsatt invandring från länder som i huvudsak är muslimska borde stoppas”.⁹

Mer allmänt beskriver en ny rapport från Amnesty, som publicerades 2021, hur diskrimineringen i Europas antiterrorism-politik främjat en atmosfär där muslimer mer sannolikt utsätts för hets mot folkgrupp och våld, samtidigt som den förstärker den rasistiska uppfattningen att islam är ett ”hot”. Muslimer fortsätter därför att drabbas av etnisk profilering och utsätts i oproportionerlig grad för övervakning, inskränkning av sin rörelsefrihet, arrestering och deportering.¹⁰

Explosion av våld

Den ständiga kriminaliseringen och rasistiska politiken mot muslimer har under de senaste åren lett till en explosion av islamofoba handlingar, inklusive mord och terrorism, från extrema högerrörelser och/eller fascistiska personer och organisationer.

Bara under 2018 skedde det i Frankrike en ökning med 52 procent av islamofoba incidenter medan ökningen i Österrike var omkring 74 procent med 540 fall. I Tyskland ökade, enligt polisen egen statistik, antalet brott som klassificerades som islamofoba med 4,4 procent under 2019, till 950 förseelser.

Upprepade eller ointetgjorda angrepp mot flyktingcenter och moskéer har mångdubblats, med mordet på nio personer i Hanau i februari 2020 som det mest flagranta exemplet.¹¹

⁶ “Defining Islamophobia Is the First Step Toward Addressing It”, *Foreign Policy*, 29 januari 2021.

⁷ Bertelsmann Stiftung, 19 juli 2019.

⁸ “There’s a social pandemic poisoning Europe: hatred of Muslims”, *The Guardian*, 28 september 2020.

⁹ “Religious tolerance is widespread – but it does not extend to Islam”, *Brookings*, 24 juli 2019.

¹⁰ “Europe: How to combat counter-terror discrimination”, Amnesty International, 3 februari 2021.

¹¹ “There’s a social pandemic poisoning Europe: hatred of Muslims”, *The Guardian*, 28 september 2020.

Förövaren av dådet i Hanau hade vad de tyska myndigheterna kallar ”ett djupt rasistiskt tänkesätt”.¹²

I Storbritannien skickades mellan mars 2016 och mars 2017 143.920 muslim- eller islamfientliga tweetar – i genomsnitt 393 per dag. Dagen efter självmordsbombningen i Manchester den 22 maj 2017 femdubblades de islamofoba angreppen.

Islamofoba angrepp är också en del av den allt aggressivare och fientliga politiska atmosfären. De fascistiska och extrema högerörelserna mobiliserar alltmer runt dessa frågor. I England har två fascistiska grupper, Britain First och English Defense League (EDL), också trappat upp sina islamofoba angrepp.

Efter en rad försök att hota muslimer i deras gudstjänstlokaler har ledarna för Britain First förbjudits att närma sig moskéer. Å andra sidan har EDL:s ledare Tommy Robinson uppmanat till bildandet av ”miliser för att lösa frågan om islam” i Storbritannien.

Muslimer och moskéer har också alltmer blivit måltavlor för de franska högerextrema och fascistiska rörelserna. Terrorister från yttersta högern har rättfärdigat sina angrepp som en kamp mot en ”muslimsk invasion”. Fascisten Anders Breivik, som 2011 mördade 77 personer i Norge, hävdade exempelvis att han agerade för att försvara kristendomen mot multikulturalismen och för att undvika ett ”Euarabien” – en teori som populariserades av Bat Ye’or (författaren Gisele Littman – red) och som menar att Europa kommer att koloniseras av ”arabvärlden”.

Det är mycket svårt att kartlägga kopplingen från politik till handling, från retorik till våld. Och spridningen av islamofobi i det europeiska samhället är komplex, multikausal, ständigt förgrenande.

Feminism eller femo-nationalism?

På liknande sätt har kvinnors rättigheter opportunistiskt manipulerats för att angripa den muslimska befolkningen, vilken allmänt betraktas som mer patriarkal, och i grund och botten som ett hot mot kvinnors rättigheter. Det har utvecklats en sorts femo-nationalism. Som akademikern Sara Ferris förklarade är det en ”instrumentalisering” av invandrarkvinnor i Europa av högernationalisterna och nyliberalerna.¹³

Högern och extremhögern har erövrat en del av det feministiska tolkningsföreträdet, inte för att på något effektivt sätt försvara kvinnor – de vidhåller konservativa och reaktionära ståndpunkter rörande kvinnors och HBTQI-personers rättigheter – utan för att bygga en mur mellan ”Vi”, det påstått jämlika och befriade västsamhället, och ”Dom”, ett förtryckande och hotfullt islam.¹⁴

Exempelvis genomfördes förbudet mot burka i flera länder i Europa i det så kallade syftet att slå vakt om kvinnors rättigheter och jämlikhet. Men det viktigaste målet med dessa förbud var nya kampanjer för att stigmatisera de muslimska befolkningsgrupperna.

Andra röster, som påstår sig vara ”vänster och feministiska”, stödjer också sådana initiativ i namn av jämlikhet, och förklarar att ”den heltäckande slöjan inte är något annat än ett mobilt fängelse för kvinnor”. Deras förmyndaraktiga argument – ”vi har aldrig betraktat det faktum att vissa individer accepterar eller till och med håller fast vid den diskriminering de drabbas av som ett skäl att sluta att kämpa mot samma diskriminering” – förnekar handlingskraften

¹² “Why is Europe so Islamophobic?”, *New York Times*, 6 mars 2020.

¹³ Se Sara Farris, *In the Name of Women's Rights, The Rise of Femonationalism*, 2017.

¹⁴ Vi kan till exempel titta på deras försvar av den traditionella familjemodellen och motstånd mot samkönade äktenskap, deras villighet att begränsa aborträtten, stöda den nyliberala politiken, etc.

hos de kvinnor som bär burka och ignorerar att detta initiativ tvärtom kommer att förstärka den diskriminering de redan utsätts för.

En del framträdande feminister, om än en minoritet, har stött lagar om förbud mot slöja och burkini i Frankrike, som till exempel den välkända feministen Elizabeth Badinter, vilket har stärkt islamfientliga ståndpunkter i namn av kvinnors rättigheter.

Detta är förvisso en verklig fälla för den feministiska rörelsen. Det bryter solidariteten mellan kvinnor genom att å ena sidan framställa muslimska kvinnor, med eller utan huvudduk, som undergivna offer och aldrig som aktörer i sin egen befrielse, såvida de inte uttrycker tilltro till ”västliga värderingar”. Å andra sidan anses västsamhället, till och med feminismen i väst, kunna fastställa normerna för jämlikhet mellan könen och vägen till frigörelse.

En sådan inriktning står i konflikt med alla tankar om kvinnors aktiva självbestämmande, genom att fördöma kvinnor som bär burka eller huvudduk, genom att tala å deras vägnar och automatiskt förklara dem som förtryckta utan att låta dem yttra sig eller ens lyssna på dem.

Dessutom är användningen av statsapparatusens repression aldrig ett verktyg för frigörelse. Muslimska kvinnor är redan tillräckligt diskriminerade och utsatta för stereotyper som avsevärt påverkar förverkligandet av deras rättigheter, och gagnas inte av att någon annan fattar beslut i deras namn.

Frågan om slöjan och burkan rör bara kvinnor. De måste själva och helt självständigt bestämma om de ska bära dem. Både när en individ eller en stat med våld tvingar på kvinnor slöjan och burkan eller avlägsnar dem är det en reaktionär handling som går på tvärs mot allt stöd till kvinnors oberoende.

Det går inte att ta itu med frågor om sexism eller rasism genom att välja att stigmatisera en grupp som redan diskrimineras. Bara en antirasistisk och antikapitalistisk feministisk rörelse kan tackla dessa frågor.

Slutsats

De två senaste decenniernas ständigt ökande islamofobi i Europa är inte bara en reaktion på den terroristiska Islamiska Staten, och beror inte bara på den yttersta högerens propaganda, som ledande media och regeringar hävdar, utan är framför allt resultatet av de europeiska regeringarnas alltmer auktoritära och rasistiska politik.

De härskande klassernas islamofoba politik har som mål att befästa en nationalistisk föreställning genom att uppmuntra den etniskt rasmässiga majoritetsgruppen att förenas mot påhittade hot från muslimer och mer allmänt från icke vita befolkningar. Samtidigt fördjupar olika europeiska regeringar sina nyliberala och nationalistiska agendor, utan att de flesta liberala och socialliberala partier opponerar sig, snarare tvärtom.

Dessutom är det viktigt att förstå hur islamofobin ges en växande social roll som en del i försöken att normalisera de härskande klassernas angrepp och den utvidgade statliga kontrollen, som inte bara riktas mot muslimska befolkningsgrupper vilka betecknas som farliga, utan mot alla till vänster som ifrågasätter det rådande systemet.

Därför är kampen mot islamofobi och all sorts rasism också ett sätt att försvara rättigheterna för alla de som är i opposition mot detta ojämlika auktoritära system. Och låt oss utifrån detta perspektiv inte glömma att jihadistiska och andra organisationer också delvis får näring från västregeringarnas rasistiska, antisociala och imperialistiska politik.

Samtidigt har motståndet förstärkts från muslimska, svarta och icke vita befolkningsgrupper samt delar av vänstern. Mordet på George Floyd av en polisman i Minneapolis på våren 2020

utlöste en våg av antirasistiska mobiliseringar, vars omfattning och varaktighet – och framförallt genom sin globala dimension – var historiska.

Nästan alla västländer påverkades. På Adamakommitténs uppmaning störtade tiotusentals människor i Paris till domstolen för att kräva ”sanning och rättvisa”. Demonstrationer fördömde statlig rasism, samhällsekonomisk diskriminering och polisvåld.

Marxister måste utmana islamofobi och all sorts rasism. Likaså måste vi försvara religionsfrihet, och på samma gång alla förtryckta gruppers rätt till självbestämmande. I sin kritik av Gothaprogrammet hävdade Marx att vi måste avvisa statens inblandning i frågor om tro och religionsutövning.

Bara arbetarnas kamp kommer inte att räcka för att ena de arbetande klasserna. Under denna kamp måste socialister också kämpa för alla förtrycktas befrielse. Det innebär att ställa krav på rättigheter för kvinnor, religiösa minoriteter, HBTQI-grupper och förtryckta rasrelaterade och etniska grupper. Alla kompromisser om ett tydligt ställningstagande till sådana krav kommer att hindra vänsterns enande av arbetarklassen för en radikal omvandling av samhället.

Vänstern måste i själva verket förstå att det inte bara är kapitalismens dynamik som påverkar våra samhällen, arbetsplatser och utvecklingen av medvetandet, utan att även frågor om kön och diskriminering baserad på religion och/eller ”ras” gör det. Det handlar inte om huruvida klassfrågor kommer före kön/ras/religion eller tvärtom, utan hur dessa delar hänger ihop i de kapitalistiska produktions- och maktförhållandena i en komplicerad verklighet.

Diskriminering grundad på ras, kön och ekonomiskt förtryck, såväl som kulturellt och ideologiskt förtryck ska inte underskattas. Risken är att vi mister insikten om hur komplicerad uppgiften är att bygga en progressiv rörelse som omfattar arbetare med alla sorters bakgrund.

Om vi underlåter att ta hänsyn till alla dessa inbördes relaterade förhållanden, så kommer det att på ett negativt sätt påverka den mödosamma kampen att ena arbetarklassen och utveckla det politiska projektet att omvandla samhället på ett radikalt sätt.

Marxister är mot all sorts utsugning och förtryck. Som Marx förklarade: ”Arbetare med vitt skinn kan inte frigöra sig, där arbetare med svart skinn blir brännmärkta.”

Ur *International Viewpoint*, 3 maj 2021. Översättning från engelska: *Göran Källqvist*.